

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี Academic leadership of educational institution administrators medium sized schools under Udon Thani municipality

ประพันธ์ ภูผัน^{1*}, กิจพิณฐ์ อุสาโท²
Praphan Poophan¹, Kitpinit Usaho²

^{1,2} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2}Department of Educational Administration, Faculty of Educational Administration, Ratchathani university,
Udonthani campus

Corresponding author' e-mail: satit18112519@gmail.com^{1}

Received: May 13, 2024

Revised: June 7, 2024

Accepted: July 31, 2024

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี และแนวทางการพัฒนาพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูผู้สอนจำนวน 97 คน รวมเป็น 102 คนและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงาน การศึกษา จำนวน 1 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน รวมเป็น 3 คน เครื่องที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 47 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา. ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) แนวทาง พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า 1) ด้านการดูแล เอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด ควรมีการเยี่ยมชั้นเรียน ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียน และจัดครู สอนแทน 2) ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและส่งเสริมการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของครู มอบหมายบุคลากรในการ ทำหน้าที่ประสานงาน 3) ด้านการใช้หลักสูตรและเป็นผู้ดำเนินการ สร้างหรือพัฒนาหลักสูตร 4) ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ควรมีการประเมินความต้องการของครู บุคลากร ผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง กำหนดและพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน 5) ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู ควรสนับสนุนครู เข้ารับการอบรมทางวิชาการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำทักษะที่ได้จากการฝึกอบรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และ ถ่ายทอดให้ครูในโรงเรียน 6) ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ควรประชุมชี้แจงด้านเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน ให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ ที่หลากหลาย ทันสมัย และรวดเร็ว 7) ด้านการ ควบคุมการใช้เวลาในการสอน ควรตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ควบคุม ดูแลเกี่ยวกับการสอนแทน 8) ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริม สภาพการเรียนรู้ ควรส่งเสริมบรรยากาศด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีผลงานทางด้านวิชาการดีเด่น

สนับสนุน ให้นักเรียนเข้าร่วมแข่งขันทักษะทางด้านวิชาการ 9) ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ควรนำผลการทดสอบมาใช้ในการประเมินความก้าวหน้าตามเป้าหมาย 10) ด้านวิชาการของโรงเรียน ควรมีการใช้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน แจ้งผลการทดสอบทางการเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็ว 11) ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ ควรประกาศเกณฑ์ต่าง ๆ ทางด้านวิชาการให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน 12) ด้านการเรียนของนักเรียน และควรมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานด้านวิชาการ 13) ด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู ควรมีการประเมินการจัดการเรียนการสอนพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสะท้อนผลย้อนกลับด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูทุกครั้งที่มีการนิเทศการสอน และ 14) ด้านการจัดสิ่งจูงใจให้กับครู ควรยกย่องเชิดชูเกียรติคุณของครู ส่งเสริมให้ครูใช้ความสามารถและทักษะของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนขนาดกลาง

Abstract

This research aimed to study the level of academic leadership of school administrators in medium-sized schools under Udon Thani Municipality and the development guidelines for academic leadership. The sample consisted of 5 school administrators and 97 teachers, totaling 102 people. The key informants for the interviews were 1 director of the Office of Education and 2 school directors, totaling 3 people. The research instruments consisted of a 5-level rating scale questionnaire with 47 items and an IOC between 0.67 and 1.00, as well as an interview form. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The research findings revealed that 1) The academic leadership of school administrators in medium-sized schools under Udon Thani Municipality was at a high level. The overall academic leadership of school administrators in medium-sized schools under Udon Thani Municipality was at a high level. 2) The development guidelines for academic leadership of school administrators in medium-sized schools under Udon Thani Municipality found that 1) In terms of taking care of teachers and students closely, there should be classroom visits, promotion and development of students' knowledge and abilities, and provision of substitute teachers. 2) In terms of coordinating the implementation of the curriculum Should have knowledge and understanding of curriculum management and promote teaching and learning activities of teachers, assign personnel to coordinate 3) In terms of curriculum implementation and being a leader in curriculum creation or development 4) In terms of school goal determination, there should be an assessment of the needs of teachers, personnel, and related persons to determine and develop the academic goals of the school. 5) In terms of promoting teacher professional development, teachers should be supported to receive academic training, promote and support teachers to apply the skills gained from training to organize learning activities, and pass them on to teachers in the school. 6) In terms of communicating school goals, there should be a meeting to explain the academic goals of the school to teachers, students, parents, and related persons, and publicize them

through various, modern, and fast media. 7) In terms of controlling teaching time, classrooms should be visited, classrooms should be supervised, and substitute teaching should be provided. 8) In terms of providing learning support, learning atmosphere should be promoted, students should be praised for outstanding academic achievements, and students should be encouraged to participate in academic skill competitions. 9) In terms of checking student progress, test results should be used to evaluate progress towards goals. 10) In terms of school academics, students' achievements should be used to set school goals, and test results should be promptly notified to students and parents. 11) In terms of developing and creating academic standards Academic criteria should be announced to students, teachers, parents, and related persons. Standard criteria should be set for 12) student learning, and there should be an order to appoint an academic working group. 13) Teacher teaching supervision and evaluation should be issued. There should be an evaluation of teaching management to develop learners to have quality according to the curriculum objectives, and feedback should be given to teachers on teaching leadership every time there is teaching supervision. 14) In terms of providing incentives for teachers, teachers should be honored and encouraged to use their abilities and skills to their full potential.

Keywords: academic leadership; school administrator; medium sized school

ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงในบริบทโลกและภูมิภาคทั้งในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่พัฒนาแบบก้าวกระโดด สภาพภูมิอากาศ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการค้าระดับภูมิภาคและระดับโลกรูปแบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีการบูรณาการและเชื่อมโยงเศรษฐกิจของโลกเข้าด้วยกันการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีอัตราการเกิดลดลง และเกิดสังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ปัจจัยเหล่านี้ล้วนนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงค่านิยม วิถีชีวิตรูปแบบเศรษฐกิจ และปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมไทย การศึกษาจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับคนทุกช่วงวัยให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ให้มีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยและทักษะ คุณลักษณะ สมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 5 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษ เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาหรือให้ประชาชนได้รับ

การศึกษา รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษี รวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุน เป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ สถานศึกษามีบทบาทสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพของคน เนื่องจากการดำเนินงาน ในสถานศึกษามีผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนโดยตรง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดภารกิจของสถานศึกษาให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น โดยกำหนดไว้ในมาตรา 15 ให้มีการจัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบทั้งในระบบ นอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย มาตรา 24-30 ว่าด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ หมวด 5 มาตรา 39 และ 40 โดยกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานสุดท้าย เป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2553,13)

ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อบทบาทผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคตจะต้องสร้างทั้งองค์การและปรับปรุงระบบใหม่เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของโครงสร้างสังคมใหม่ ความรู้ในการสอนและหลักสูตรจะเน้นทักษะหนึ่งในการเป็นผู้นำ จากที่มุ่งเน้นที่การสอนและการเรียนรู้ จากด้านของจรรยาบรรณในการทำงาน มีการยอมรับฟังจากผู้ร่วมงานและช่วยในการกำหนดทิศทางในโรงเรียนและยิ่งไปกว่านั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมองการศึกษาเป็นส่วนประกอบหนึ่งของการบริหารเพื่อต่อสู้กับปัญหาที่ไม่ต้องให้ นักเรียนเผชิญหน้าอย่างโดดเดี่ยว Murphy & Kevin (1999, p. 163) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่บริหารงานภายในสถานศึกษาและเป็นผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครู ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา การศึกษาถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นหนทางหนึ่งอันจะนำไปสู่การสร้างความมีประสิทธิภาพ เป็นเลิศของสถานศึกษา Chell (2001, p.5) ภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความสำคัญต่อการสร้างความตระหนักให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจ และประสานสัมพันธ์เพื่อพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (2553, น. 190)

จากการติดตามผลการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (Ordinary Nation Education Test: O-NET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ปีการศึกษา 2564 ค่อนข้างต่ำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกรายวิชาของทุกระดับการศึกษาต่ำกว่าร้อยละ 50 จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นได้ หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการมากขึ้น จะเป็นผู้กำหนดภารกิจของโรงเรียน บริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอนและสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอันจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้การเรียนการสอนของโรงเรียนมีคุณภาพยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาน่าจะเป็นปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะตามเจตมุงหมายของการจัดการศึกษาทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลางสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

และเป็นข้อมูลสำหรับสำนักการศึกษา เทศบาลนครอุดรธานี ในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครอุดรธานีต่อไป

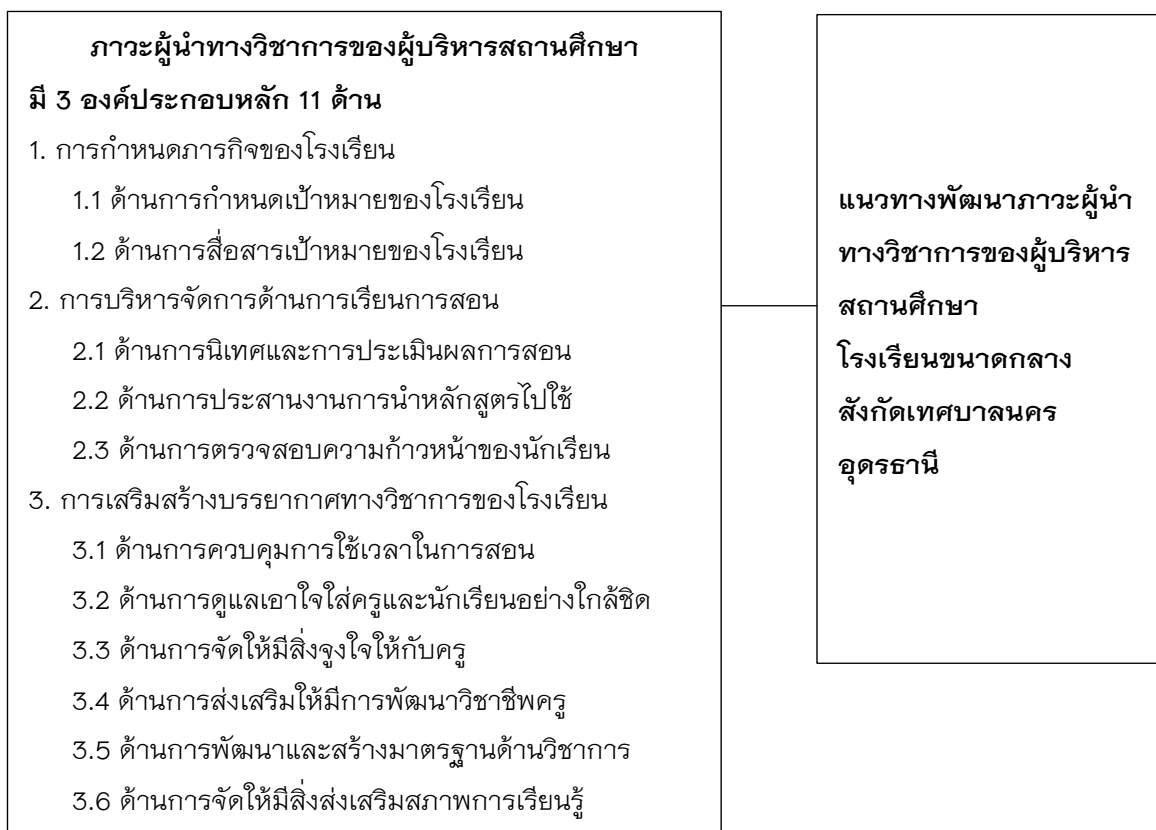
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลางสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามกรอบแนวคิดของ ฮอลลิงเจอร์ และเมอฟี (Hallinger & Murphy, 1985, pp.211-224) ซึ่งได้เสนอองค์ประกอบ ของพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ หรือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 3 องค์ประกอบ 11 ด้าน คือ 1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียน ประกอบด้วย ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน 2) การจัดการด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน ด้านการประสานงานการนำหลักสูตรไปใช้และด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน 3) การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ประกอบด้วย ด้านการควบคุมการใช้เวลาในสอน ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาประกอบกันเป็นขอบเขตของการวิจัยการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Mixed Methods) ประกอบด้วยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลางสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ตามขอบข่ายภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 3 องค์ประกอบหลัก 11 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert ,1967) และได้กำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยระดับมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open – Ended Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

2. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยการนำผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะทางการพัฒนามาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล/การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้
 - 1) บันทึกถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี (วิทยาเขตอุดรธานี) เพื่อขอให้ออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี
 - 2) ดำเนินการส่งหนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี พร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลา ในการเก็บรวบรวม พร้อมทั้งประสานเจ้าหน้าที่ธุรการของแต่ละแห่งได้รวบรวมแบบสอบถามไว้ให้
 - 3) เก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยผู้ศึกษาเดินทางไปขอรับแบบสอบถามด้วยตนเองจากเจ้าหน้าที่ธุรการที่ได้ประสานไว้
 - 4) ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และจำนวนของแบบสอบถามทุกชุดภายหลังจากการเก็บข้อมูล แล้วทำการการบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย
2. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อศึกษาแนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี สัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายชื่อ รายด้าน และภาพรวม ซึ่งกำหนดคะแนนของคะแนน 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121)

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 121)

4.51 - 5.00 แปลความว่า มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 แปลความว่า มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 แปลความว่า มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 แปลความว่า มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 แปลความว่า มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ของผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาโดยการจัดลำดับความถี่ในแต่ละประเด็น

4. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอเชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 122)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้ร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) โดยใช้สูตร (Ferguson, 1981, p. 49 อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชยวงศ์, 2546, หน้า 156) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

3) หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2554, 126)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

X แทน คะแนนแต่ละตัว

n แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

$\sum$ แทน ผลรวม

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี และตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของการบริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน	4.34	0.41	มาก
2	ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน	4.28	0.52	มาก
3	ด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู	4.25	0.48	มาก
4	ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร	4.35	0.44	มาก
5	ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน	4.27	0.48	มาก
6	ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน	4.28	0.45	มาก
7	ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด	4.36	0.50	มาก
8	ด้านการจัดสิ่งจูงใจให้กับครู	4.24	0.57	มาก

9	ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู	4.30	0.49	มาก
10	ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ	4.27	0.51	มาก
11	ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้	4.28	0.47	มาก
รวม		4.29	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.44) และด้านที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือ ด้านการจัดสิ่งจูงใจให้กับครู ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.57)

การอภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการ ศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารพัฒนาเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียนในทุกช่วงชั้น ข้อที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารประเมินความต้องการของครู เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาเป้าหมายของโรงเรียนเพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียนในทุก ช่วงชั้นและกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน โดยให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัมซี ยะห์ เมาลิติณ (2564) เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามี การกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับการพัฒนางานวิชาการ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนยุทธศาสตร์ทาง วิชาการของโรงเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายมาตรการและดัชนีชี้วัดคุณภาพใน การพัฒนางานวิชาการในแต่ละพันธกิจได้อย่างเหมาะสม และเสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารกำกับติดตามให้บุคลากรทุกฝ่ายดำเนินงานตามแผนงานวิชาการให้บรรลุ เป้าหมาย รองลงมา คือ ผู้บริหารได้ประสานความร่วมมือระหว่างคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ในการกำหนดพันธกิจ ด้านการเรียนการสอนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมการวิเคราะห์ ปัญหาความต้องการของผู้เรียนและชุมชนเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดพันธกิจ

2. ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ใน ระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารประชุมชี้แจงด้านเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง รองลงมา คือ ผู้บริหารจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการพัฒนาเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของครู ข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารพบปะครูอย่างไม่เป็นทางการ ให้ครูทราบแนวปฏิบัติหรือเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน และผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อให้เห็นถึงความสำคัญด้านวิชาการของโรงเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐ

ชานันท์ โตนาม (2562) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่าย อำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นของครูในการพัฒนาเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของโรงเรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารพบปะครูอย่างไม่เป็นทางการ ให้ครูทราบแนวปฏิบัติหรือเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารประชุมชี้แจง ด้านเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนให้ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

3. ด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการประเมินการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รองลงมา คือ ผู้บริหาร มีการนิเทศ กำกับ ติดตามด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการตรวจเยี่ยมอย่างไม่เป็นทางการ และมีการสนับสนุนด้านการสอน สอดคล้องกับการศึกษาของ มะไซดี อับดุลกอเดร์ (2565) เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การเยี่ยมชั้นเรียนโดยใช้เวลานั้น ๆ และไม่มีการกำหนดล่วงหน้าและไม่มีการบันทึก รองลงมา คือ ผู้บริหารชี้แจงให้เห็นถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในการสอนของครู และผู้บริหารบันทึกการนิเทศเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของครูว่าสอดคล้องกับเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนหรือไม่ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคณะครูด้วยกันเพื่อช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปในทิศทางเดียวกัน และบุญพา พรหมณะ (2559) เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้ครูบันทึกผลการประเมินการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ช่วยเหลือครูโดยการให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ดำเนินการนิเทศและประเมินผล การสอนของครูอย่างเป็นระบบ

4. ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดตัวบุคคลในการประสานงานด้านการใช้หลักสูตรไว้อย่างชัดเจน รองลงมา คือ ผู้บริหารกำกับ ติดตาม การสร้างแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ตรง ตามมาตรฐานตัวชี้วัดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนประกอบการตัดสินใจในการนำหลักสูตรไปใช้ สอดคล้องกับการศึกษาของ บาลกีส กาซา (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกบินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนและผลกระทบที่เกิดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสม่ำเสมอ รองลงมา คือ ผู้บริหารมีบทบาทในการวางแผนจัดทำหลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ ของโรงเรียน และผู้บริหารใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ และวิเชียร วรรณภากร (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดตัวบุคคลในการประสานงานด้านการใช้หลักสูตรไว้อย่างชัดเจน เช่น รองผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารกำกับ ดูแลการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ตรงตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดของแต่ละกลุ่ม

สาระการเรียนรู้

5. ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีการสำรวจผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รองลงมา คือ ผู้บริหารจัดระบบให้มีการแจ้งผลการทดสอบทางการเรียนให้นักเรียน และผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็ว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารให้มีการวิเคราะห์แบบทดสอบ เพื่อตรวจสอบจุดเด่นจุดด้อยด้านการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ เสาวภาพันท์ ศรีประเสริฐ (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูตรวจสอบคุณภาพด้านการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารดำเนินการให้คณะครูรายงานผลการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนแก่ผู้ปกครองทราบทุกภาคเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูมีการวิเคราะห์มาตรฐานแบบทดสอบเพื่อตรวจสอบจุดเด่น จุดด้อย ทางด้านการเรียนของผู้เรียน และธนิต รัตนศักดิ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารให้คำแนะนำครูด้านการวัดและประเมินผลนักเรียน ตามสภาพจริง รองลงมา คือ ผู้บริหารให้ครูรายงานผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนแก่ผู้ปกครองทราบทุกภาคเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อสรุปผลนักเรียนที่เรียนอ่อนและนักเรียนที่เรียนดี

องค์ความรู้

การบริหารจัดการด้านวิชาการของสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ผู้บริหารต้องให้ความสนใจในหลายมิติ โดยเริ่มจาก 1) การกำหนดเป้าหมาย ที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกด้านของการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหลักในการวางแผนเป้าหมายทางวิชาการ โดยการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในโรงเรียน เป็นการสร้างเป้าหมายที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาทางด้านวิชาการให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมทุกระดับชั้น ทั้งนี้ การประเมินความต้องการของครูเพื่อนำไปพัฒนาเป้าหมายวิชาการ ถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่บางครั้งอาจถูกมองข้าม 2) การสื่อสารเป้าหมาย ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน ผู้บริหารต้องมีทักษะในการประชุมและชี้แจงเป้าหมายให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าใจ ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง หรือบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาด้านวิชาการจะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและความเข้าใจระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน อย่างไรก็ตาม การพบปะพูดคุยแบบไม่เป็นทางการก็เป็นวิธีที่ผู้บริหารสามารถใช้เพื่อสร้างความใกล้ชิดและความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน 3) การนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู ผู้บริหารควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน และเพื่อให้มั่นใจว่าคุณภาพการสอนของครูสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ตามที่หลักสูตรกำหนด การติดตามผลอย่างต่อเนื่องและการนิเทศการสอนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาภายในโรงเรียน 4) การประสานงานการใช้หลักสูตร ก็เป็นอีกหนึ่งมิติที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ ผู้บริหารควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการประสานงานด้านการใช้หลักสูตรอย่างชัดเจน พร้อมทั้งกำกับและติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียน การใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรก็เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การปรับปรุงหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 5) การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญอย่างมาก โดยการสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียน การแจ้งผลการทดสอบ

ทางการเรียนให้ผู้ปกครองและนักเรียนทราบทันที จะช่วยให้ทั้งครอบครัวและโรงเรียนร่วมมือกันในการพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ การวิเคราะห์ผลการทดสอบเพื่อหาจุดที่ต้องพัฒนาของนักเรียนจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนในครั้งถัดไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสรุป การบริหารจัดการด้านวิชาการที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องครอบคลุมการกำหนดเป้าหมาย การสื่อสารที่ชัดเจน การนิเทศและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การประสานงานในการใช้หลักสูตร และการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ความสำเร็จในด้านการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรประเมิน ความต้องการของครู เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน ด้วยการนำผลการประเมินความต้องการของครูมาใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียนในทุกช่วงชั้น

2. ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารพบปะครูอย่างไม่เป็นทางการ ให้ครูทราบแนวปฏิบัติหรือเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน และผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อให้เห็นถึงความสำคัญด้านวิชาการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพบปะครูอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้ครูทราบแนวปฏิบัติหรือเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่หลากหลายให้เห็นถึงความสำคัญด้านวิชาการของโรงเรียน

3. ด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีการตรวจเยี่ยมอย่างไม่เป็นทางการ และมีการสนับสนุนด้านการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการตรวจเยี่ยมอย่างไม่เป็นทางการ สนับสนุนด้านการสอน โดยการชี้ให้เห็นจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในการสอนของครู

4. ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารใช้ข้อมูล ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนประกอบการตัดสินใจในการนำหลักสูตรไปใช้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนประกอบการตัดสินใจในการนำหลักสูตรไปใช้ กำกับ ติดตาม การสร้างแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5. ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารให้มีการวิเคราะห์แบบทดสอบ เพื่อตรวจสอบจุดเด่นจุดด้อยด้านการเรียนของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูมีการวิเคราะห์แบบทดสอบ เพื่อตรวจสอบจุดเด่นจุดด้อยด้านการเรียนของนักเรียน ใช้ผลการทดสอบ เพื่อการประเมินความก้าวหน้าตามเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน และแจ้งผลการทดสอบทางการเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็ว

6. ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เครื่องเสียง หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจเป็นการรบกวนหรือขัดจังหวะของครูท่านอื่น ในขณะที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เครื่องเสียง หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจเป็นการรบกวนหรือขัดจังหวะของครูท่านอื่น ในขณะที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้อย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพแก่นักเรียน

7. ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนทุกด้าน มีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมทักษะและส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันต่าง ๆ เช่น ทักษะทางวิชาการ กีฬา ดนตรี ฯลฯ เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง

8. ด้านการจัดสิ่งจูงใจให้กับครู จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารตอบแทนครูที่มีความสามารถพิเศษ ให้ความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูแต่ละคนได้ใช้ความสามารถและทักษะของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ และตอบแทนครูที่มีความสามารถพิเศษให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ยกย่องเชิดชูเกียรติคุณของครูผู้ปฏิบัติงานดีเด่นด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู

9. ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารเชิญวิทยากรจากภายนอก มาให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนแก่ครูอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรม สัมมนา อย่างต่อเนื่องสอดคล้องเป้าหมายของโรงเรียนหรือตามความต้องการของครู เชิญวิทยากรจากภายนอก มาให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนแก่ครู เพื่อนำทักษะต่าง ๆ ที่ได้จากการฝึกอบรม สัมมนา มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และถ่ายทอดให้ครูในโรงเรียน

10. ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารประกาศเกณฑ์ต่าง ๆ ทางด้านวิชาการ ให้นักเรียน ครู ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียนในแต่ละระดับหรือช่วงชั้น ประกาศเกณฑ์ต่าง ๆ ทางด้านวิชาการ ให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

11. ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารประกาศเกณฑ์ต่าง ๆ ทางด้านวิชาการ ให้นักเรียน ครู ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียนในแต่ละระดับหรือช่วงชั้น ประกาศเกณฑ์ต่าง ๆ ทางด้านวิชาการ ให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ทุกโรงเรียน

2. ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

บรรณานุกรม

- ซัมซียะห์ เมาลิดิน. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- ณัฐชานันท์ โตนาม. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่าย อำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธนิศ รัตนศักดิ์. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

- การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกริก
- บาลกีส กาษา. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษายะลา เขต 1. การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญพา พรหมณะ. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- มะไซดี อับดุลกอเดร์. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา นราธิวาส. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- วิเชียร วรรณภากร. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัด
ตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2553). ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ใหม่.
กรุงเทพฯ: เอส.พี.เอ็น. การพิมพ์
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2553). ชุดเครื่องมือการเรียนรู้ เรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลง. กลุ่มพัฒนา
ระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- Chell, J. (2001). *Introducing Principals to the Role of Instructional Leadership*. SSTA Research Centre
Report. 27(3), 1-10.
- Hallinger, J. S., Murphy, S.L. (1985). *Work stress and social support*. Reading. Massachusetts:
Addison-Wesley Publishing Company.
- Murphy, K. J. and Kevin, O. (1999). *Handbook of Labor Economics*. Amsterdam: North-Holland
Constructivist Perspective.